

GYÁRMISSZIÓ ÉS VÁROSI PROLETÁRSETTLEMENT.

Írta: KULIFAY GYULA,
külügyi alelnök a Protestáns Diákszövetségben.

Minden elismerést megérdemel az az igyekezet, mellyel a társadalombúvárok az agrárprobléma, vagy méginkább a falukérdés mélyeire szállnak. Az ifjúsági kezdeményezésekre megindult szociografusok gyalogtúrái, fénykép- és számriportjai nyomán megrendítő kiáltások, panaszok törtek fel a megmozdult lelkiismeret emberein keresztül. Nem is az a baj, hogy most e téren talán megállnánk, vagy tétlenkednénk, hanem, hogy minden figyelem egyedül ide összpontosul, annak a kísértésével, hogy politikai nyalánkság lesz belőle, esetleg elácsorgás a hajtépő jajgatásnak.

A társadalom reflektorainak minden irányban kellene járniuk. Ahogy meglátjuk a mezőgazdasági élet hibáit, a gazzal és mérges gombával körülnőtt kis falusi házakat, a kereső lámpával tovább is kellene menni és bevilágíthatnánk vele a gyárkémények és a barakkvilág közé is. Szinte végzetes tévedés az egyirányú munka túlzott kiemelése és kérkedés az nálunk, hogy minden kérdés megoldását a falu problémájában látják. Annyi társadalmi probléma van, ahány rétegződésű a társadalom. Ma már az iparban a magát és a kort utolérni akaró Magyarországon ott áll a sokszor mostohán kezelt vagy meg nem értett, vagy könnyelmű vezetők kezére bízott gyári munkás-

ság nagy városkörnyéki serege, az ipari proletariátus. Az új kor társadalmának és egyházainak egyik nagy mulasztása abban áll, hogy a rohamosan előugró, tipikusan fallanszter-osztály számára sem programja, sem vezetése, sem tanácsa, sem segítsége, sőt küldetése sem volt. Ma már nemcsak azt a nagy szakadékot kell áthidalni, mely a magyar mezőgazdasággal foglalkozó rétegek és az entellektüel-osztály között áll fenn, hanem azt a rianást is, mely az utóbbiakat a gyári munkásságtól elválasztja. Nem is kell eldönteni, hogy melyik a fontosabb. De az bizonyos, hogy bármelyik elhanyagolása a legnagyobb veszedelem. Ha eddig volt tehát agrár-settlement munka, akkor most haladéktalanul kell jönnie a városi proletár-settlementnek is. És ki fogja ezt megindítani, ha nem az ifjúság? Az a fiatalság, melynek véreireiben a huszadik század szociális érzésvilága zúg. Mindenki más lehet megrögzött tradicionálisizmusok és egyhelyben tipegés rabja, csak mi nem, akik beleszületve látjuk, érezzük, tapasztaljuk az új, megváltozott élet aggasztó, súlyos problematikáját.

Az is vitatható, hogy melyik munkaterületen végezhet az ifjúság eredményes munkát. Az agrár-settlement munka a nyári évszakra szorul, mivel ősztől tavaszig az egyetemi ifjúságot a város köti. De magunkon tapasztaljuk, hogy a nyár a leginproduktívabb, sokszor csak pihenő vagy vendégeskedő nyaralás, esetleg kínos készülés egy-egy vizsgára. Viszont minden spirituális érdeklődés és munkaterv őszzel bontakozik ki. Ősztől tavaszig pedig csak egy kis sétába vagy egy villamosjegybe kerül, hogy a proletariátus problémáinak fókuszába találjuk magunkat. A falukérdés a legavatottabbak kezében van már, de a másik területen még csak sporadikus kísérletek sem történtek, legfeljebb a szociáldemokraták részéről.

Ha valaki szociális gondolkodás nélkül élte le fiatalságát, későbbben sem fog e kérdésekkel személyesen megismerkedni. A gyári munkássággal való foglalkozás alig lehetséges máskor, mint a tanulmányi évek alatt. Idővel meghomályosodik érdeklődési köre, vagy a polgári élet egy befutott tagja lesz, akit ugyan az a mély árok szeparál: az osztálykülönbség.

Az ifjúságnak ezt a munkát is mély szociális érzéstől áthatva és a szociális kérdések okai és gyógyításának rendszeres reflexiójára támaszkodva kell végezni. Végeredményben minden szociális doktrína két főtörekvésre oszlik: az osztályok együttműködése és a munkásság helyzetének felemelése.

Az osztályok kooperációjának gondolata azzal a reménnyel indult, hogy a társadalmi berendezkedés megváltoztatása nélkül, mindenoldali jóakarattal, érdekek összehozásával és kölcsönös áldozathozattal megoldhatja a legnehezebb kérdéseket is. Ebben benne van az elkülönült osztályok összebékítésének vágya a testvériség ege alatt. Minden nehézsége mellett is meggazdagító feladat, ahol az akadályok gondolkodásra készítetnek és új aspektusokat adnak.

A munkás-emancipáció elvei a gazdasági demokráciát akarják megvalósítani: arányosulást a gazdasági hatalomban, — azzal a törekvéssel, hogy a gazdasági mechanizmus az egyetemes érdekek és ne a profit útján haladjon. E két doktrínának megfelelően a szociális akció kettős munkát végez: egyfelől szervezkedik a szindikátusokban, melyeket a megvalósítandó gazdasági régime elengedhetetlen fórumaiként tekint — másfelől a szociális nevelés munkáját végzi, vagy végezné.

Ilyen keretek között milyen munkát végezhetne ez az új misszió? Teljesen kizárt dolog,

hogy az organizációkban bármily szerepet is vihessen. Cerberusok őrzik a kapukat és a kerítésekénél örök, bizalmi férfiak állanak, akik saját, jólfelfogott hatalmuk szempontjából vigyázzák a kínai falat.

Marad tehát a nevelés területe, a proletariátussal való személyes érintkezés szükségessége, a lehető legsürgősebb preventív munka. A hipokraták szemfogatása csupán az, hogy mivel megbélyegzi szélsőségeiket, nem is megy közénk. Majd közénk mennek akkor azok, akik semmiből sem csinálnak lelkiismereti kérdést! Igaz, hogy a gyári munkás ijesztően bizalmatlan más osztályokkal szemben, amelyek, vélekedése szerint, képtelenek őt megérteni. De éppen az egyetemi ifjúságnak helyzetelőnye az, hogy őt még nem vonják bele az így megjelölt kategóriákba, sőt nehéz megélhetése révén bizonyos mértékig őt is bajtársként tekintik, különösen ha őszinte közeledést találnak nála. Ez az érintkezés mindkét fél számára gazdagító lehet. Az egyik, jóllehet, magasabbban áll az általános műveltség ismeretei, a szenvedélyeken való uralkodni tudás és a tudományos mentalitás által, de a másikkal gazdag élettapasztalata, valóságérzéke és tán testvéribb szíve van. A francia Brémond megkapó képeket nyújt arról, hogy milyen hihetetlen ismeret-szomja van a munkásembernek. Talán éppen ez az a pont, ahol az oltás a legbiztosabb lehet. Az a tudománydarab, amit mi adhatunk, megfogja neki mutatni az igazság igaz keresését, az egymásra utaltság nagy, mindent átfogó láncolatát és nemzeti sorsközösségünket.

Szükséges-e mondani, hogy úgy kell közénk menni, mint egyenlőknek? A tanulás vágyával, nem pedig a vállveregető leereszkedés kegyes gesztusaival, mely csak akadékoskodásra, sőt ellenségeskedésre vezethetne. Tehát baráti érintkezés

lenne ez, és pedig elsősorban a fiatal munkássággal. Figyelemreméltó, hogy a franciaországi jezsuiták közül sokan beálltak munkásnak, csak hogy közös alapot teremtsenek a velük való foglalkozáshoz. Azonban e merész megoldás hiányában, sőt lehetetlensége folytán a mi munkánk csak szellemi térre szorítkozhat. Esetleg tanulmányi körök vagy szabad tribünök keretén belül. Felvethetnénk itt sok kérdést: nem lehetne-e ilyen, a munkások helyzetét tanulmányozó és általában társadalomkutató ösztöndíjakat létesíteni?

Vagy miért nem nyithatnák meg egyesületeink számukra is internátusaikat, vagy legalábbis üléstermeiket? Nem lehetne-e az iparostanoncokat baráti körbe vonni? Ezt minden egyetemi városban meg kellene csinálni. Miért ne indulhatna meg egy kis expedíció a proletariátus szomorú vidékeire? Nemcsak a magyar falvakba kellene egészségvonatokat indítani! Egy minden szakból összeállított sereg végezzen kiszállásokat. Jöjjenek az orvosok, az evangélisták, mérnökök, közgazdászok: mindenki, konzíliumot tartani, «mielőtt utolsót álmodna a nyomor». Ha az ifjúság, a társadalom, ha az egyház nyílt és őszinte szívvel megindulna, akkor ez a szenvedő, materiális világ, ez az önző, beteg, nyugtalan milió előbbutóbb, mint régen a legyőzött királyok: lábaik elé dobná citadelláik kulcsait.